

DEBRECZEN

POLITIKAI, TARSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.
Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj
Nagyobb terjedelmű hirdetések alkalmával a hirdetés minden sorára 100 forintot, a kisebb terjedelmű hirdetések alkalmával a hirdetés minden sorára 50 forintot számítanak fel.
Névtelenül vagy névtelenül nem fogadjuk a hirdetéseket.
Kéziratok vissza nem adandók.

R
dobozon a gyárjegy egy LL. A. sokszorosító cégé lehet.
hatása mákacs, gyomor- és alk, altstbajok, gyomorgörcs, yaner és a legkülönbözőbb óta folytonosan növekedő eredeti doboz használati
nevezetesebb gyógyszer-készítmény kérendő.
r. udvari szállító, Bécs, auben 9.
lelett. 2 doboznál kevesebb etik.
urhoz Bécsben.
va az ön Moll-féle Seidlitz ak; ismerem ezt egyszer a szívélyes „Isten fizesse te főt könnyűvé teszik.
z-lellet
készs Hounetschlag-ban.
bb bedörzsölő szer
vény, csusz
meghűlési betegségek ellen.
gyet és aláírását viseli.
ulánál: burogatás alakjál.
ul. Belsőleg vízzel vegyítve
kr. o. é.
nyaru kereskedésben. Csak
Stadt. Tuchlauben 9.
urhoz Bécs.
men hihetetlenül működik.
ra készletet óhajtók tar.
Mély tisztelettel
hof. elkész. Micholup-ban

UDAPEST.
Brecka-féle tölte és szel-
eseit.
blak különbözően új építme-
t és nélkül, igen szélszerűen
szakmába
szerkezeti
egve-
entve.

Szanton 1885.
és II. díj.
minden világhírlapra és
k eredeti
ICK
MIL
ráczai körút 76, az osztrák

„El a kézzel!”

(r. o.) Mire e sorok napvilágot látnak, az angol választási mozgalmak végcélja felől kétségben nem lehetünk, mert már e percben sem táplál Gladstone reményeket az iránt, hogy a parlamenti többséget elnyerhesse. Híjába volt minden szónoklat, híjában az agg államférfi bámulatos mozgékonyasága; híjába sarkalta őt a személyes hiúság és híjába tett emberföltött erőfeszítéseket az imádott, a féltett hatalom megtartására — a nemzet itélt és ez ítélet lesújtó volt Gladstone-ra nézve!
»Hands off!« »El a kézzel!«
Nem így kiáltott reánk Gladstone az okkupáció idejében? Most saját nemzetét el a jelszóval, hogy kezeivel görcsösen kapaszkodik uralmának már alig lengő-bingó deszkaszalába!

Nagy politikai érettségre is vall Anglia részéről, hogy jelszókkal magát megcsaladni nem engedi. Nálunk a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszóival úgy bánnak, mint vak az ezüst pénzzel; csak szépen csengjen, az értéket nem keressük rajta. Az egyenlőség elvéül fogva lehet a magyart kol-dusbötra juttatni, a szabadságot úgy teszik tönkre, hogy egyrészt szabadsággá engedik fajulni, másrészt ennek egyik formája, az alkotmányosság leple alatt hoznak elnyomó határozatokat, a testvériség eszméjét pedig nemzetiségi mozgalmakban látjuk szépen kifejezve. Csak hangoztatni kell e nagy eszméket; elég, ha hamis pénzre verjük rá és — ha elég arczatlansággal hozatnak forgalomba, mint nálunk a szabadság elvéhez tartozó eszmék — a nemzet jó pénznek tekintti és ad érte életet, vért, jogokat és... valódi pénzt.

Anglia nem megy oly könnyen lép-re, Gladstone híjába nevezi magát liberálisnak, híjába öleli keblére Irországot s híjába hullatja a féniek és dynamithősök fejére a maga humanisztikus könnyzáróját; a lép nem fog, a nemzeti érettség nem honorálja a Gladstone által elfogadott, Parnell által girált és igen kevés kerület által kibocsátott váltót. Gladstone elbukott menthetlenül s azon pártbívei sem térnek hozzá vissza ez életben, a kik — látszólag — csakis az irlandi reform miatt pártoltak el.

A »DEBRECZEN« TARCZAJA.

A hangyák életéből.

(r. o.) A legkiválóbb szakértők által be-bizonyított tény az, hogy az egyes hangyafajok egymás ellen törnek; az erősebb veres hangya (formica sanguinea), leigazza, aztán formálisan rabszolgájává teszi a mezei hangyát (formica pratensis). Forrásunk — Forel svájci természet-tudós — többszörösen megfigyelte s valóban eljlesztő színekkel festette azt a kerlelhetlen dühöt, a mellyel a veres hangyák ellenfeleiket megrohánják; a diadal-mámor egy nemének tünteti fel, hogy a környéken lakó hangyák az önkivételbe jutott harcosokat csillapítani igyekeznek, a mennyiben ezeket a lábainál fogva megragadják és addig tartják, a míg lecsillapodnak.
Egy alkalommal Forel ur bizonyos számú mezei hangya-munkánót és bábót helyezett el a veres hangyák lakhelyének közelében; ezek tüstént megjelentek s a bábokat a tanyájukba cipelték, azonban nem fogyasztották el, mert egy év múlva Forel azon érdekes látványban részesült, hogy ugyanegy hangyabolyban a legkülönbözőbb fajú hangyafajok éldegéltek test-véri egyetértésben és teljes összhangban. Midőn rés vágatott a bolyban, mind a két fajta előlépett, a bábokat mélyebb helyekre vitték és egyesült erővel igyekeztek a szevedett kárt helyreállítani. Ezután a bűvár más, távolabb eső helyről szállított mezei hangyákat a »Neue Denkschriften des Schweizerischen Ge-sellschaft für die Gesamte Naturwissenschaft«, XXVI. kötet.

Tekintse a bölcsész és a rajongó idealista a Gladstone törekvéseit annak, a minek akarja, de a józanul gondolkozó főnek be kell látni, hogy Gladstonenak irlandi javaslatai angol szempontból csak is hazaárulásnak tekinthetők. Az irlandi vitás földbirtok elvégre is magán tulajdon a az anyaország családainak. Itt lehet egyezséget megkísérteni, lehet olyas valamit kezdeményezni, a mi volt nálunk a földbirtok váltsága 1848 előtt, de erőszakosságot Anglia csak igen könnyelmű órában követhetett volna el saját fainak magán tulajdonán. A mi pedig a külön irországi parlamentet illeti, az való-ságos szétlépése volna a mostani britt tér-képnek. Az irrek meg nem állának a kivított előnyökéül, de mint vérszagolt dúrád, egyre többre és többre éheznek, míg végre az anyaország iránt érzett bosszútelt gyűlöletük őket nyílt szakadásra vezetné!

Nem is ijed meg az irlandi dinamit-h sők merényleteitől és nem is indul el a hín öreg ember cinkefogó sipja után. Az ellen lesz óvszer, ez ellen volt bölcsesség.

De mit is ragaszkodjanak Anglia vá-lasztói éppen Gladstonehoz?

Távol világrészen megcsufoltatta a britt országot s a midőn a külügyi bo-nyodalma tetőpontjukra hágtak, azt mon-dotta, hogy: »utánam az áradat és — bukást születt. Midőn Salisbury némi tisz-tességes megoldást hozott létre, Gladstone újra visszafordult a miniszteri székre és hogy helyzetét megerősítse, megterem-tette az ir reformot.

A törvényjavaslat megbukott és hogy vele együtt ne bukják maga is, az elren-delt új választások előtt kijelentette, hogy részéről már csakis az elvhez ragaszkodik, neki semmi köze ahhoz, hogy miként viszik ki részletek tekintetében és azt se bánja, ha eluapólják, talán ad »graecae calendae!«

Hát nagy az ilyen ember? Lehet általában nagyság, a róka-erények gyakorlásában? és szabad-e huzamosan kormányozni engedelni oly egyéneket, a kiknek a parlamenti taktikán kívül egyébhez érzékük nincsen?

És a Gladstone nyomorult jellege éppen a korteskedés mikéntjében nyilatko-zik. Angliában hivatalos erőszakkal győzni aligha lehet, de lehet jó esetben kapaczi-

álni, rosszabb esetben — vesztegetni és izgatni. És Gladstone nemcsak veszteget, hanem izgat is hazája ellen. Azt a zsarnokság, elnyomás és vagyon-bitorlás szörnyetegeit állítja Európa elé és mintegy újával mutat rá azon helyekre, a melyekre az irr dynamit bombák elhelyezzenek tennének. Ez egy hazaáruló ténykedése, a ki a csufos bukást megérdemli. Oldalán van a vagyontalan csöcselék, mely annál szivesebben rajong az irr szabadság eszmé-jeért, mert ez által a gyűlölt birtokos fő-ur osztályon vél érzékeny sebet ütethni. És az izgató, a hazaáruló imé! beválik demagógának is, a ki képes a vagyontalano-kat feluszítani a vagyonosak ellen, csak maga hatalmas lehessen, csak az ő hiúsága kielégítést nyerjen, azon hiúság, a melyre oly lesújtó ítéletet mondott John Bright, az ősz államférfi, egykor Gladstone barátja és kormánytársa, most — mint valódi hazafi és jellem — egyik legkese-redettebb ellenfele.

De hát Anglia nem Magyarország, a melyet a hatalom arculathat, vérig sebezhet és milderre elég egy kis szépen kongó-bongó frázis... fiastromnak! Gladstone megbukott és a bukónak Ausztria és Magyarország kaczagva kiülthetja vissza és kielégített bosszúval süjthetja szemébe a boszniai jelszót, hogy... »hands off!«

Oszintén örvendünk a Gladstone bukásának. A mit ő taktikából vett át a humanizmus szótárából, azt majd felírja saját lobogójára a korszellem, majd diadalra juttatja a valódi humanizmus egy nagy apostola és akkor Irland elfogja érni azt, a mire joga van. Míg ezen időpont el nem érkezik, addig Irland részéről híjába minden erőszak és híjába vedik ügyét Gladstonehoz hasonló politikai zug-prókátorok; de ha eljön Irland dicő órája, akkor Ó-Anglia a kor ellenállhatlan parancsának engedve fog igazságot szolgáltatni a birodalom e nevezetes alkatrészének. Most ezen időpont-tól még távol állunk és a Gladstone bukását örömmel fogadjuk már azért is, mert bukásában előre látjuk más, a haza érde-keit és nagy eszméket csakis saját hatalmuk és hiúságuk alárendelt eszközéül tekintő államférfiak érdemelt és el nem maradható büntetését!

— A népfölkeles létszáma. A népfölke-lési törvényjavaslat tárgyalása alkalmával a kormány lehetőleg tartózkodott a népfölkeles létszámának pontos meghatározásától. Egy be-

csi katonai szaklap most tanulmányt közöl, mely az első népfölkeles állomás létszámáról ad számot és a következő eredményre jut: Az első készütség 19 korosztály tartalmaz, (19 évtől 37 évig) átlag 350,000 emberrel, tehát összesen 6.650,000 embert; ebből leszá-mítva az álló hadsereget és tartalékot (590,000) kalmatlant (380,000), 20% kivándorlatot és felfalálhatatlant (135,000), s mintegy 40% ot évente minden korosztályból, hoiakat és nyomorékokat (140,000) — marad igazi népföl-kele 4.805.000, tehát több mint 4 1/2 millió ember.

— Az aradi függetlenségi párt vasárnap tartotta ujjászervezködő közgyűlést, melyen az eddig volt elnök Reicher Ferencz visszalepét, hogy ifjabbnak adjon helyet. A párt Müller Károlyt szemelte előnké. Müller az aradi függetlenségi pártnak egyik legerősebb s legbürgőbb tagja. A párt többi tisztviselő-re is megtörtént a megálapodás.

— Mennyibe kerülnek az európai uralko-dokok? E kérdésre felel meg az a statisztikai összeállítás, mely feltünteti minden egyes európai uralkodónak évi civillistáját. E kimutatás szerint Európa összes uralkodói 90 millió for-rintba kerülnek. Legtöbbet kap évenként az oroszok csárja, kinek civillistája: 24 millió, utána következik Törökország császára, ki évenként 11 milliót kap az eiszegegyedett Torokországtól. Ausztria-Magyarország uralko-dójának évi díja: 9,500,000 forint, hozzá leg-közelebb áll az olasz király 8,500,000 forint-tal. Az angolok 5,800,000 forintot adnak a királyjuknak egy évre, ugyanennyi a porosz király évi díja is. Egy millióval kevesebbet, tehát 4,800,000 forintot kap a spanyol király az államtól. A többi államok már jelenté-nyen kevesebbet szavatnak meg uralkodóknak, így: a bajor király csak 3,100,000 forintot, a svéd 2,300,000 forintot kap. A belga király 2,100,000 forinttal kénytelen megelégedni, míg a portugali király civillistája már csak 1,900,000, a szász királyé 1,300,000, és a dán királyé 1,200,000 forintot tesz ki. A württembergi király kerek szám 1 milliót kap, a német alföldi fejedelem 800,000 fttal, a badeni nagyherceg 700,000, míg a görög király 650 ezer forinttal kénytelen tartatani udvarát. Románia királyja 620 ezer forintot, a szerb király 450 ezret, a bolgár fejedelem pedig 300 ezer forintot kap az államtól. Legsilányab dotációja van a montenegrói fejedelemnek, kinek évi civillistája nem több csak hatvan ezer forint.

— Az angol választások legnagyobb része be van fejezve. A tulajdonképeni nagy választási akció véget ért. Lesznek ugyan még itt-ott választások egész 17-éig, sőt aztán is, de ezek száma már csekély s az eredményt nem fogják többé madosítani. Szombaton délutánig a 670 közül összesen 567 képviselő volt megválasztva. Addig az abszolút többség folyton a konzervatívoké maradt. Megválasztott 287 tori- és 280 más párti.

fért egymással. A szabadságban azonban a kísérletek nem sikerülnek s tartós szövetségek pedig (a mint már jeleztük) csak a veres és mezei hangyák között jöhettek létre.
Ugyanazon fajhoz, de más telephez tartozó hangyák viszonya már számos fejtegetés-re adott alkalmat. Mindenesre bizonyos körülményektől függ ezen más más telephez tartozó faj-társak békes egyetértése. Ha a felek egymással meglehetősen elkülönítve és kedvező helyzetben el, úgy eletré-halálra folyó harcba keverednek. Ha két szomszédos boly lakossága, térszükében, egymásra nézve alkalmatlanná válik, közöttük kezdetben folytonos támadások és torzalkodások fejlődnek, míg végre — egymást kölcsönösen kimerítve — s makacs ellenfelek opportunistákká válnak, pak-tumra lépnek, végre pedig szépen egyesülnek. Ha azonban a két boly nemteleped, akkor a lakók közvetlen szövetkezést utján törekvesznek helyzetük javítására.

A mint azonban tulnépedés áll be, a hangyaboly spró népe, — éppen mint az emberek teszik — kivándorlásra adja a fejét. Egy veteményes kertben sok időn keresztül állott fenn egy hangya-telep, mely sokféle utat használt; a legártabb és jó helyszö ut mezei ösvényén keresztül vezetett egy tő partján levő facsoporthoz. Tavasszal ezen telep egy-egy csapatát kivonult, hogy e facsoporthoz több tanyát üssön; később újabb társaság kelt utra és más ösvény végén telepedett meg, de az új otthon alkalmatlannak találván, új telepet alapított egy valamivel távolabb eső gyepen. Az egész nyáron át találkoztak az új telepek az anya-telep munkánóival s találkozáruk mindig igen szívélyes és látszólag békes volt. Az

ész beálltával a találkozáruk ritkábbakká váltak, a legközelebbi kikeletkor pedig azt a szokást vették fel a telepek lakói, hogy bolyaik-tól messze nem távoztak, régebbi öszkeköt-téseiket ily módon megszakították, az ifjabb nemzedék pedig teljesen idegenné vált egymásra nézve. Nehány hónap lefolytával egy személnök az az ötlete támadt, hogy a régi telep néhány alanyát sz új telepek közelébe hozza, hol azonban éppen nem találtak szives fogadtatásra, sőt a leggyorsabb visszavonulásra kényszerültek. Második ilyen kísérletnél a jö-vevények nem jártak ugyan pörül, de azért gyankavással fogadtattak. Gyakori tapasztalásból állítható mégis, hogy huzamosabb elvált hangyák egymást felismerik; ha e válás nagyon is hosszú volt, társaikról megelégednek, a minek oka különben 1-het az is, hogy a sürün vált-kozó nemzedékek a lakosságot telje-sen átváltotztatják.

Nagy türelmet igénylő megfigyeléseknek vetette alá Forel azon u. n. a m a z o n hangyákat, a melyek lakhely aipatására, vagy lárváik felnevelésére alkalmatlanok, tevékenységük pedig kizárólag a fogyasztásra szorítko-zik. Főfoglalkozásuk mégis a h a d a k o z á s: elrabolják más fajokhoz tartozó munkánók-larváit és más, általuk elfoglalt bolyboka szál-lítják át, hogy a kikélandó munkánók szolyá-latait élvezhessék, mert mgzuk annyira iró-znak a munkától, hogy ha rabszolgánók nem lakatnak jól, éhen kellene veszniök. Az ama-zon-hangya (formica, vagy polyergus rufescens) halványon róttas, hossza 6-7 milliméter, a nőstény valamivel hosszabb. Vannak közöttük, miat általában a többi fajok között is, szár-nyas hímek és nőstények, úgy sziatén szár-

A tori-párt e feltűnő szaporodását az új választási törvény után senki sem várta. A Gladstone-kormány holnap vagy holnapután fog a lemondás tárgyában minisztertanácsot tartani. London, jul. 11. Tegnap éjfélig 572 választásnak eredménye volt ismeretes. Megválasztott pedig 290 konzervatív párti, 62 külön vált szabadelvűpárti, 148 Gladstone-párti és 72 Parnell-párti jelölt. Hartington 5399 szavazattal választott meg Rosendaleban a Gladstone-párti jelölt ellenében, ki 3449 szavazatot nyert.

Uralkodók találkozása. Vilmos német császár Gasteinba érkezése július 20-ára halasztatott. Ferencz József király ő Felsége augusztus első hetében megy Gasteinba, hogy az ott uralkodót meglátogathassa. A három császár találkozásának híre újabban fölmerült s noha bécsi és budapesti officiózusok most is azt állítják, hogy illetékes körök semmit sem tudnak a terről, Berlinben a hír hiteltre talált a Nat. Ztg. szerint a három császár Kielben vagy Königsbergben fog az ősz folyamán találkozni. Azon többször megczáfolt hír is fölmerült újabb, hogy az orosz trónörökös nagyherceg részt vesz a Galicziában tartandó hadgyakorlatokon.

Katonai intézkedések a német-orosz határon. Egy orosz lap a következő szenzációs közleményt hozza: Az utóbbi időben különös jelenség tapasztalható a porosz keleti határon. Látszólag minden ok nélküli csapatáthelyezések történnek. Az első, második, ötödik és hatodik hadtest egyes csapatai kelet felé előretolnak és helyükbe a birodalom belsejéből újabb csapatokat mozgósítanak. Ily módon a német hadsereg nagy része közelebb jutott a keleti határhoz s az egész lassankint és észrevétlenül történt. Bárhol fogjuk is fel e tényt, annyi kétségtelen, hogy a berlini hadügyminisztérium különös figyelmében részesíti a birodalom keleti határvidékeit s az ott levő haderőt győngyösképp kezeli. Mint hítelei forrásból tudjuk, a berlini katonai körök egyáltalában nincsenek megelégedve Thorn, Pozen és Königsberg erődítményeivel, sem pedig a keletporoszországi és sziléziai vasutálózatokkal. El lehetünk rá készülve, hogy legfeljebb egy év múlva az említett minisztérium a parlamenttől hitelt fog kérni a keleti határvidékek halaszthatatlan katonai felszerelésére. A felszerelés egyre folyik.

Kolera Geszten.

(Karczoikat.) Olvasom a lapokban, Hogy Geszten e napokban Kitért a kolera! A Tisza törzshelyében Jelelt először éppen Meg, e rut nyavalya!

Tiszának lakni Gesztjő, Erkölsai indigestió, Pénzügyi kólika, Szabadság kolerája. Ott ezeknek tanyája, A hol lakik — Tisza!

Gili Balázs.

Az esküdtzéki ítéletek.

Többször megtörtént már, hogy sajtó utján elkövetett becsületsértés vagy rágalmasz az esküdtzsek előtt nem talált megtörlésre. Mindazáltal az ilyen ítéletek nem szolgálhatnak okul arra, hogy az esküdtzéki intézmény eltörölését sürgezzük. Akik ezt teszik nem tudják mit cselekeznek.

nyatlan és nem nélküli rovarok is, a melyek egyéb fajknál a munkánok szerepét játszik. Az amazon-hangyák nemtelen alanyai (mert ezeknél szó sem lehet munkánokról) őt hajlítot és kihuzakodott éllel ellátott alkacpával rendelkeznek, melyek a faanyúves, vagy föld-gyúrás munkájához való szerszámmal ugyan nem, de annál inkább használhatók fegyvernek. Az így felszerelt amazonok a töbitől eltérőleg szoktak viaskodni. Mivel nem ragadhatják meg ellenfeleiket lábaiknál fogva és fejtől, vagy egyéb tagjaikkal megfosztani, azokat derékon kapják és álkapczájuk szuronyával furják fején keresztül. Mozdulataikban gyorsaságot, rohamosságot tanúsítanak, bátoraságuk határos a vakmerőség-gel, futáshoz sosem folyamodnak, hanem rárontanak ellenfeleikre s addig gyilkolják, míg a tulerőszak által legyőzettek. Ha azonban az alany véletlenül elmarad a sereg zömétől, igyekszik azt utólráni és utközben ravaszul kikérüli az erősebb ellenféllel való összeütközést. A rablára kiinduló csapatok ereje változó; néha alig vannak néhány százán, máskor azonban egy-két ezrével szállanak sikra. Ily rabló kalandok időpontja rendszeren a delutáni órákba esik, többnyire két órára, kivéve, ha a nagy hőség miatt későbbben kelnek utra. Az előkészületekkel hamar végeznek; közvetlen az indulás előtt néhány alany látszólag egész közönyösen jár-kel a boly tetején, míg végre egy-kettő hirtelen eltűnik és megadják oda benn a jelt, mire az amazonok csapatostul ömlenek elő, megérintik egymást a csapjaikkal és a sereg utra kel. A telep „rabszolgái” (vagy is az amazonok által elrabolt és telepeiken meghonosított, idegen fajú munkánok) távol maradnak a mozgalmától s arra nem is látszanak ügyelni. Az amazonok olykor meglepő biztossá-

Midőn a törvény a nyilvánosság közegei feletti ítéletmondást nem a bíróra, hanem a polgárságra bízta, ezzel a közszabadságnak és közérkölciségnek igen nagy szolgálatot tett. A sajtó csakis a neki adott szabadság mellett teljesítheti ellenőrző feladatát. Ha ez szabadsággal néha visszaél, kisebb baj, mintha nem élhetne vele meggyőződéses színt.

Különbön is csak egyetlen mód lenne a sajtó utján elkövethető vétségek és bűnök megakadályozására: az előleges cenzúra. Hová vezet ez a politikában, jól tudja mindenki. Lehetne-e szót emelni a közszolgálatban állók hatalmaskodásai, visszaélései, a közjó rovására elkövetett üzemlei ellen, ha egy hivatalos közeg felfogásától függene a vádak közvétel? A közérkölciség megsértését, kik ellen rendőrség, közvádó fel nem lép, kiket csak a nyilvánosság előtti pelengetés tarthat némileg vissza botrányos életmódjuktól, hogy üldözésné a sajtó kímélet és személyes tekintet nélkül, ha erre előbb hatóság közölgött kellene engedélyt kérnie?

Ilyen rendszabályozást egyébiránt nagyon nehéz megvalósítani. Olyanok ellenben, kik — az esküdtzsek eltörlésével — a sajtó vétségei elbírálását, legalább becsületsértésekben, a rendes bírósági eljárás alá öhajítják soroztatni, nagyobb számban találhatunk.

A sajtóvétségek száma rendes bírósági eljárás mellett sem fogna kevesebbedni, s az ítéletek sem lennének igazságosabbak. Sőt az elégtétel hiányos maradna, mert ha megőrlés érne is a vétséget, a bírói ítéletben nem nyilvánulna a közérkölcület, a közvélemény szava.

Az esküdtzéki ítéletek pedig éppen e jelleg kölcsönöz erkölcsi nyomatókat. Az esküdték ítéletét úgy politikai mint magánügyekben gyakran befolyásolják egyes időleges eszméramlatok, politikai pártállás általánosan elterjedt társadalmi baliteletek, elfogultság, de mindez nem jogosít senkit durva támadásra az esküdték ellen. Mert a nézetek bármely ügyben lehetnek elterők, s azért mindegyik nézet lehet erős, becsületes meggyőződés szüleménye.

Nemely hírlap kedveléssel üzi családi ügyek szellőztetését, nők jó hírve ellen intézett ortámadásokat, magán személyek pelegézését.

Ilyen bántalmak ellen legtöbbször elégtételt kap a sértett fél az esküdtzsekénél. És ha nem kapna, ott van a közvélemény ítélőszéke, mely megvetéssel sújtja a családi szentélybe toakodó merénylőt, a becsülettrábit, gyenge nők gyáva támadóját.

E megvetés nagyobb büntetés, mint a minót a büntető törvénykönyv kiszab. De lehetnek körülmények, midőn a sajtó nemes harciosa sem utasíthatja el magától a kényszerűséget, hogy egyes személyek magán életét tegye bírálata tárgyává s még a nőkre nézve se engedjen kivételt. Ez a kényszerűség akkor áll be, ha az illető egyének a társadalomban előkelő szerepet visznek, s a közpályán olyan állást foglalnak el, melynek a közbizalom tájában kell gyökereznie.

Ilyeneknél a jellem tisztasága annyival inkább elengedhetetlen, mert az állásuk által nyújtott előnyöknél fogva visszaélés elkövetésére tág terük kínálkozik s példájuk erkölcs-telenítőleg hat egész környezetekre. A vagyonszerezés gyanus volta, családi érdekek előtérbe tolésa, kétes jellem, botránykeltő erkölcsi magaviselet, mind olyan dolgok, amiket a sajtónak közérdek szempontjából köteleessége néha szellőztetni.

gal törnek céljuk felé, így p. o., ha egy általuk gyakrabban látogatott fészék megtámadását tervezik. Nem csekély terjedésekbe esnek viszont olynkor, ha ösmeretlen tájra kell működniök, s ilyenkor kitöréseik is kárba mennek. Meghígyeltetett egy izben, hogy az amazon-hangyák egy sűrű csapata d. u. 4 órakor hagyta el a bolyt, a melyet barna hangyák, az ő rabszolgáik emeltek. A sereg lejtőnek lefelé tartott, egy szőlőhegyhez érkezett, ennek szelén kissé előnyomult, azután pedig hirtelen megállapodott; az amazonok több irányban oszlottak meg, azután ismét csatlakoztak és elhatározták a hadmenet folytatását. Utközben, kis vártatva, ismét tétozváni látszóttak; a menet újra szünetelt és kis csapatokra oszlottak el, mintegy kémszemlére, azonban minden tapogatózás haszontalan lehetett, mert a csapatok egymásután visszatértek a törzscsaphoz, a melylyel egyetemben aztán egyenesen hazafelé vonultak. Midőn azonban — hazafelé közeledve — az emített lejtő megmászására került volna a sor, a fáradság jeleit mutatták; a „marsch” vontatottabá vált és néhány a menet élén haladó alany visszatért, mintegy utána nézendő, hogy nem maradtak-e el egyesek, és csakis este hét órakor vonultak be otthonukba. Mások a sereg még később indult el; az utat elzáró, sűrű és bozószerű fű akadályozta haladásukat; a csapat ennél fogva meggondolta magát és szépecskén hazatért.

Mindamellett az amazonok csak nagy ritkán engednek huzamosabban ily előre nem látott nehézségeknek vagy baleseteknek. Forel beszél egy esetet, a mikor csapatjuk egy buza-földhöz érkezett, ennek egy részét szorgosan, de eredménytelenül átfurkászta, mire a kirándulók ismét csak „takarodót fújtak”. Másnap azonban ismét csak ezt az irányt választották, lakott boly irányában, ennek már láttávolán

A közpálya férfa üvegházban lakik. Minden tettet sok szem nézi, nem személyének hanem állásának fontossága, s a közérdek megőrvása végett.

A nők magaviselete is eshet a sajtó ellenőrzése alá a közérkölciség szempontjából. De csakis azoké, kik a családi élet magányból kilépve közhivatal vállálnak, vagy oly pályára lépnek, melynek ténykedése a nyilvánosság előtt folyt le.

A családi élet titkai nem a nyilvánosság elé valók. A nőnek esetleges bálépése, tévedése lehet családjára nézve nagy szerencsétlenség, de a közérkölciségre nincsen hatással. Az oltár után a családi szentélyt illeti legtöbb tisztelet, melyhez tisztátalan kezzel közelíteni senkinek sem szabad. Amit négy fal szorosan elzár a világtól, amit a szemérem leple előfő idegen pillantások elől, azt szemtelen kíméletlenséggel a piacra hurczolni, az már nemcsak egy család nyugalomának, békejének feloldása, de a közérkölciségnek is olyan megsértése, melyet minden esküdtzsek és minden becsületes ember egyhangulag elítél.

Amint a nők a közélet porondjára megjelennek, csak egy szabadság marad fenn számokra a férfiakkal szemben, hogy — jobbak legyenek ezekben. Nem állítjuk őket magunkkal egy sorba, hogy főlének helyezhessük.

Ez magyarázza meg, miért foglalkozik a sajtó a közpályán szereplő nők erkölcsi magaviseletével. S különösen jogosult az ellenőrzés a szünetekkel szemben.

Nem azért, mintha nem tartanók őket éppen olyan tiszteletre méltóknak, mint bárki más.

Hanem azért, mert hivatásuk természeténél fogva önkénytelenül is kétszeres csabál vonzzak magukhoz a férfinet, s ha maguktartása megértelmű vagy nagyon is fesz-telen, sok család romlásának lehetnek okozói — példák mutatják — és sok győngye jellem-nőben ébreszthetnek hajlamot a könnyelmű-segre. És ez befolyással van az erkölcsi-segre.

Ha a sajtó munkása a felhozott esetekben hivatásához hű akar lenni, ökvetlenül törvénybe ütköző cselekedetet követ el. A törvény mindenki becsületét föttétlenül védi, meg a bizonyítást is megtiltja, különösen nőkkel szemben. Rendes bíróság előtt fölmentésnek semmi körülmények között nem lehetne helye. Bárki arcul üthetné a szemérmest s hurczolhatná magát szabadon az erkölcs-telenség ragályának csirait, vagy hivatalos állását a maga előnyére fesztelenül zsákmányolhatná ki.

A törvény szükséges szigorát nem roszaljuk. De helyesnek találjuk, hogy midőn a törvény az egyesek becsületét minden lehető módon védi, legyen egy testület, melynek joga van védelmébe venni azt is, a ki a közjót, a közérkölcösít egyesek veszélyes hatása ellen védeni vállalkozott. Ezért tartjuk szükségesnek az esküdtzseki intézményt s még akkor sem kívánjuk eltörlését, ha itélete a mi meggyőződésünkkel nem mindenkor egyeznek is meg.

Hidvégi Benő.

Az aumalei herceg levele. Az aumalei hercegnek tudott adatott, hogy a hadsereg állományából kitöröttek. A herceg ez ellen az államtanácsához fellebezzet és egyidejűleg levelet intézett a köztársaság elnökéhez Chautillyból, e hó 11-ről, melyben ezeket írja: „Őu engem ezeltől három évvel minden ürgy és előzmény nélkül a legszigorubb fegyelmi büntetésekkel sújtott. En halszattam. Midőn ma a hadsereg állományából kitöröl, a hadsereg alkotmányát sérti, anéikül, hogy számba

venné a háboruban szerzett jogcimeket. Miniszterei oly férfiakat ajánlanak, kikhez gáncs nem fér s kiket tiszteltté tesznek a hazának tett szolgálataik és legedaszerű odaadásuk a haza iránt. Tanácsosaimra bízom, hogy védelmezzék ügyemet, mely minden katonatisztnek ügye. Mint a tábornoki kar legidősebb tagjának, jogom van önt figyelmeztetni, hogy a katonai rangfokozatok az ön hatalmi körén kívül esnek. Maradok Orleans-i Henrik aumalei herczeg, tábornok.” A chartresi herczeg szintén az államtanácsához fellebezzet.

Helyi hírek.

* Sajtóperünk. A „Független” ség” írja:

„A „Debrecezen” megczáfolja a „Debrecezen” ellenörnek” korai kárörömmel kürtölt ama híret, hogy a nevezett lap ellen két újabb sajtóper indítottak, azonkívül azt olvassuk a „Debrecezen”-ben, hogy az e lap ellen tényleg beadott sajtóper hírlapirói körből eredt denuncziás következtében, a miniszter különös rendelkezés lón meg aditva. Ha igaz, nagyon rosszul választotta meg az illető denuncziáló ur az időt akkor, midőn a bécsi és budapesti sajtó egyhangulag porolja Pfister, a bécsi denuncziás közszeg tanácsos hatát.”

A feladásra vonatkozólag — többek kérdésöködése folytán — kijelentjük, hogy lapunk f. szerkesztője, Budapestben, hivatalos körben és illetékes helyen csakis azon felvilágosítást vette, hogy a sajtóper megindítását a miniszter egy hírlapirói részéről vett figyelemzetés folytán, saját kezű levélben rendelte el a debreczeni kir. ügyészégnél. Bővebb adataink még nincsenek, de lesznek. Az állítólagos újabb sajtóperokról még mindezt ideig nincsen hivatalos tudomásunk.

A kolozsvári „Ellenzék” írja:

„A „Debrecezen” cz. lap ellen indított tömeges sajtóperokról hoznak tudósítást. Mint a „Debrecezen”-ben olvassuk e sajtó-pörök indítására hírlap-írói körből érkezett feladás szolgáltatott okot. Nem tudunk hinni a Debrecezen állításának. Tudjuk ugyan, hogy míg Bécsben közéletből is megbélyegezett a közvélemény egy közszeg-tanácsot az áruködés gyalázatos üzeme miatt, addig nálunk egy politikai párt jegyzői széken üthetett egy olyan uri ember, a ki ártatlan embert denuncziált, de magyar hírlapiróitól nem tudjuk, nem akarjuk meg feltelni sem, hogy megirigyelte volna az erdélyi félák kétes értékű dicőségét.”

* Ipolyi püspök beiktatása. Ipolyi Arnold nagyváradi püspök beiktatása vasárna délelőtt ment végebe fényes egyházi ünnepélyvel. A világi tisztelgés a püspök sajtó kívánságára maradt el. A nép reggeli 8 óratól kezdve bulázmzott a székesegyház felé, hol a beiktatási ünnepély végement s egészen megtöltte azt. Pontban 9 órakor nagy harangozás között érkezett meg Ipolyi püspök, titkárával, díszes hiátón. Az összes katonások, köztük Rómer, Fraknói, Bucics stb. élőkön Nógál czimzetes püspökkel a templomajtóban várták, hol Ipolyi püspök letérdelt, azután fényes egyházi díszben vonult az oltárhoz imádkozni. Radnay tükár az oltár baloldalán olvasta fel a kinevezési okmányt és a pápai brevét. A katonások a püspök székehez vonultak, Nógál beszédet mon-

belül hirtelen megállottak. Erre a csapat oldalán és végén, tisztelként működő amazonok nagy szaladgálást vittek végebe, mintegy tömör csapata gyűjtendő a sereget. A rőt-szakállak is észrevették az ellenséget s a halmocsa egy szempillantás alatt csak úgy nyitogott a védők csapataiától. Az amazonok azonban ettől sem rökönnyödtek meg és megrohanták a fészket; leirhatlan dühbel folyt az ütközet s az amazonok csak a legkeményebb ostrom árán kerithettek a halmokba a bejáratot. Eppen e válságos pillanatban mutatkozott egy csapat rőt-szakállu hangya, mely lárvákkal és bábokkal megrakodva hagyta el a bolyt, hogy ezeket biztonságba helyezze. Csak hogy a támadók sem távoztak üres kezzel, mert minden amazon egy bábót emelt alkacpájával. Czeljukat elérve, ismét egy csapat soraokoztak és hazatértek. Alig hogy ezt észre vették a rőt-szakállak, rögtön üldözni kezdtek az elvonulókat és az amazonok fűgébek képződött. Egy amazont a lábszáránál fogva ragadtak meg, és kényszerítették zsákmányának eleresztésére; a másikat egy erélyesen rohanták meg, hogy kénytelen volt az elrabolt bábót letenni s így szurta keresztül a zsákmány elragadására kész rőt-szakállút. Hosszu vonalon keresztül gátolták ily módon meg a rötök rablóikat, de az amazonok fűgébek voltak és lépteiket gyorsítva, csakhamar hazaszállították tetemes zsákmányukat!

Ezen amazonokat — úgy szólván — semmi sem képes elrettenteni, ha egyszer harcias hangulatba jutottak, vagy alkalmat találtak önző céljaik kielégítésére. Egy napon a legborzasztóbb időben indultak el a hadjáratra. Utjuk azonban egy forrásnál vezetett volna el, a hol a szerencsétlenek egy kis vízáradás kellő közepébe jutottak; számtalan alany veszett oda csuful, a többségnek azonban, ha nem is

dott, melydel válaszmegcsókol-neki csökobános a szközben mi püspök mizenketteitükára tártájába, hofogadás, sünnepegygencziája.

* Váórákor, a közgyűlésre rendező: a budapesti szeb kir. mely séghez szolardófelgyekonykórbanjárás fogamzeriat a lyezésre íráMáramrosispán és Hügben. Zohsz, a közmegei gazniszteriumtársaság leírata műboíránt. A z t e s e t j e l e n t e t á r i z a r e l t e r j e z t e t e s z o n b e r i ö s U g y a n a z, a építés czel a debreczeni dására. Ugy ártézi kut elfogadása vizsgák ere Mihaly elhu lenes betöl nek, az el adatása írá reáltonodai a reáltonodai íránt. Ugya tartás bereh valamint az tárgyában áltása íránt. 15-dik 8-án kintetből m érdőnek a b Ugyanaz, a segeiuek a fedezése, az kiszolgáltató közevitő e megállapítás több évi beh íratása vége raktár részv rint pecsétv maztánai. U adópénztári e tárgyában. U végjelégítéses díjazása tár modások. D monffy D. * Ertek

nagy fáradás áthatolni a n egy ut szelér sem késeked volabb ekerő a min átesve és az öket daczára, ezet tak hazafelé senki, hogy volna, utjokak, mig végr mőlcseinek b

Egy má g y a (icrmic és Közep-Eur van, veszélye illeköny folya támadóit elká „Vándor”, va onnan szerzet tozkodás hely és költörköde közli. Bár n lemd, megtám met fejt ki.

Forel m zöhetének o hekkel ellen s á gi szervé hiszük azonb fajok képeess nak és tevé fentebb előde gáltatnak, a sajtát, a termé lődéseinek se

